Monografija

Zgodba o slovenskih medijih

Politični pritiski pod krinko lastništva v medijih in druge poniglavosti

BRANE MASELJ

“ Sandra Bašić Hrvatin in Lenart J. Kučić: Monopoli. Družabna igra trgovanja z mediji, Maska (zbirka Mediakcije), Ljubljana, 2005, 306 str. ”

Knjiga, o kateri teče beseda, prihaja na naš trg prav v trenutku, ko je slovenski medijski trg (tudi z igricami na račun *Dela*) znova krepkeje vzvaloval. Po spremembah v *Delu* in *Večeru* se prav zdaj ugiba tudi o kupčiji z večinskim deležem *Dnevnika*. Vladajoča koalicija podržavlja javno televizijo in ustanavlja medijski sklad, s katerim želi (še) učinkoviteje posegati na medijsko polje. Po formalni plati gre, kar se samega trga tiče, za povsem normalne zadeve. Če govorimo o medijskem trgu, potem je nujno, da se na njem srečujeta ponudba in povpraševanje. Deleži morajo menjati lastnike, mediji morajo romati iz enega cekarja v drugi ... razen seveda, če gre za trg, ki je izredno občutljiv za monopolizacijo.

Dejstvo je, da je celoten slovenski prostor občutljiv za takšen pojav, medijski prostor pa še posebej. Država si spričo tega dovoljuje grobe posege v tržne mehanizme, s katerimi želi preprečiti koncentracijo lastništva in navzkrižno lastništvo. Lahko bi rekli, da je oblast razsvetljena, saj želi, da se prek pestrosti občil sliši glas ljudstva. A njena prizadevanja, tako kot tudi prizadevanja celotne Evrope, imajo ne le lepotne napake, ampak, kakor razkriva branje knjige *Monopoli* **Sandre Bašić Hrvatin** in **Lenarta J. Kućića**, že kar strukturne zakonitosti, ki nikakor niso v prid idealizirani podobi demokratične prezentacije javnosti skozi glas medijev.

Če država – vsaj formalno, v praksi pač ne – omejuje medijsko monopolizacijo, s tem namreč še zdaleč ne zagotavlja medijskega pluralizma. Medijski pluralizem zahteva namreč tako tržno, kot »medijsko konkurenco«, kakršne pa zakonodaja, ki je namenjena predvsem uravnavanju gospodarskega trga in zagotavljanju tržne konkurence, ne obsega. Dejstvo je namreč, da tržna konkurenca sploh še ne zagotavlja medijske raznolikosti: naraščanje števila medijev še ne pomeni večje medijske pluralnosti. Nasprotno, današnji čas konkurenčnega boja tudi na področju informacij poraja kot imperativ večjo branost, gledanost ali poslušanost, to pa praviloma vodi v poenotenje vsebin, ne pa njihovo pluralnost. Prav ta pa je tista, ki šteje, kadar je govora o medijski pluralnosti: ne število medijev, ampak število različnih vsebin.

To je tudi opozilo knjige *Monopoli*, ki prinaša zanesljivo najtemeljitejši historiat razvoja našega medijskega trga, odkar mu je postalo dovoljeno tako reči in brž kone eno najbolj lucidnih razčlemb brezglave evropske avdiovizualne politike ob hkratnem zelo informativnem pregledu lastniških prepletanj evropskih medijskih hiš.

Knjiga je znanstveno in publicistično delo, ki ne potrebuje dodatnih navodil za branje. Analitična metoda, ki se prepleta s prikazi primerov in njihovo zgodovino iz naše neposredne stvarnosti, ne dopušča posebnih dvomov v temeljno sporočilo knjige, ki, preprosto rečeno, pripoveduje o tem, kako so interesi kapitala pregazili interese državljanov, katerim bi morale biti informacije temeljno orodje za upravljanje demokratične države.

Informacija je pač »postala izdelek kot kateri koli drug izdelek, ki ga je mogoče kupiti in prodati, z njim veliko zaslužiti ali ga drago plačati, in ki ga ne potrebujemo več v trenutku, ko neha prinašati dobiček.« Tako je zapisal Serge Halimi v svojem odmevnem delu *Novi psi čuvaji*, kjer neusmiljeno raztrga predvsem bedo mita o neodvisnih novinarjih, v času, ko je novinarstvo postalo tržna panoga. »Ponižnost pred oblastjo, previdnost pri denarju: gotovo, ta dvojna odvisnost francoskega tiska že ustvarja razmere za okrnjen pluralizem,« pravi Halimi, ki na duhovit način variira temo, da časopis, ki je odvisen od oglaševalca in njegov prvi komentator, ki hodi na kosila s predstavniki korporacij, po preprostem izračunu ne more ta biti avotonomna. *There's no free lunch*, kot radi rečejo Američani.

Ni treba biti posebej pronicljiv, da takšna vzajemna bratenja pripišeš tudi našim medijem in številnim njihovim odličnim žurnalističnim peresom. A to je že (p)osebno poglavje žurnalističnih kronik, ki našega Halimija še čaka. Bašičeva in Kučić pa sta pri Halimiju brez dvoma črpala dobršen del navdiha in energije za njun projekt. Skladno s Halimijem poiščeta tudi na našem trgu primere, ki potrjujejo, kako je javna komunikacija podvržena interesom dobička. Tako pravita: Naša temeljna predpostavka je, da se, ko gre za »dilemo interesi ljudi ali interesi dobička, vodstvo medija vedno odloči za drugo.« To predpostavko avtorja ponazorita s konkretnim primerom, ki je bralcem Dela več kot poznan, saj gre za edicijo (tedenska priloga Deloskop), ki je bila ukinjena, ko je morala, tako avtorja, časopisna hiša izbirati med

Foto AP

bralci in dobičkom. »Če mora časopis pretehtati interese in potrebe svojih trgov – trg bralcev in trga oglaševalcev – bo očitno najprej zadovoljil interese in potrebe oglaševalcev. Revija Deloskop je prinašala zelo malo oglasov, kar pomeni, da na trgu oglaševalcev ni bilo zanimanja za te vsebine,« ugotovita pisca.

Resnici na ljubo je treba povedati, da so vsebine, ki so bile predmet omenjene priloge še naprej na voljo bralcem Dela na posebnih, temu dogajanju namenjenih, straneh, kar pa ne zmanjšuje popolnoma logične ugotovitve, da mediji dandanes, zaradi svoje odvisnosti od oglaševalcev, ne morejo opravljati svoje temeljne funkcije – nadzora nad delovanjem centrov moči (watchdog), ker so zaradi lastniških povezav postali njihov del. Na podlagi zbranih primerov iz več evropskih držav pisca pokažeta, da se evropski medijski trg res vse bolj koncentrira in da na njem deluje čedalje manj lastnikov, ki pa so lastniško in interesno skorajda povsem prepleteni. Ta koncentracija pa vpliva na uredniško neodvisnost medijev in zmanjšuje pluralnost dostopnih medijskih vsebih.

Ob tem Bašićeva in Kučić opozorita še na en razmisleka vreden pojav: v korporativnem svetu je postala metafora o medijih kot četrti veji oblasti negativno dejstvo. Če so izvršilna, zakonodajna in sodna veja oblasti vsaj formalno pod nadzorom državljanov, je četrta (mediji) zdivjala izven tega nadzora.

Na tej točki pa se podobnosti med medijskimi giganti v evropskem merilu, (ki so še vedno palčki za globalne ameriške medijske leviatane) in našimi medijskimi podjetji tudi nehajo. Slovenijo namreč poleg naštetih bremeni še ena hiba več. To je incestuozna povezanost države in medijev, ki jo je generirala specifična oblika privatizacije v Sloveniji. V okviru tega procesa je zakonodajalec sicer omejeval lastniške deleže posamičnih, fizičnih ali pravnih lastnikov, »iz tega omejevanja pa je izvzel državne sklade, ki so nastali v procesu privatizacije. Skoraj desetletje po privatizaciji medijev je država z lastniškimi deleži v skladih še vedno največja lastnica medijev«, ugotovita avtorja na podlagi analize lastniških povezav v slovenskih medijih, ki se občasno bere kot razodetje.

Prav tako so črno na belem razodeti tudi načini delovanja vzvodov države v medijski mašineriji, ki so kritičnemu medijskemu potrošniku že tudi sicer znani: ker je država še vedno največja lastnica medijev, preko medijev torej nadzira sama sebe. In kot lastnica medijev lahko nepopularne politične pritiske prikrije z nekakšnimi zahtevami trga.

Čeprav je knjiga izšla lani, ostaja tudi letos sveža in to predvsem po teoretskem in analitičnem delu, malo manj pa tudi po veljavnosti večine podatkov o medijskih lastništvih in lastniških prepletenostih. Na tem področju se pač dogajajo spremembe – samo lastniška struktura *Dela* se je v teh nekaj mesecih dvakrat spremenila – in sčasoma bodo neštevilni, silno natančni, kakovostni in obsežni podatki, zvodeneli pod težo sprememb. Vendar pa se temeljna struktura medijskega prostora ne bo spremenila. Morda se bodo spremenili igralci v njem ali pa bodo vsaj zamenjali mesta. Struktura bo, bi rekli strukturalisti, še naprej proizvajala svoje učinke.

Ob 80. obletnici rojstva Lojzeta Krakarja

Semiški nikoli izgubljeni in zmeraj spet najdeni sin

MATJAŽ KMECL

Nedolgo pred smrtjo je Lojze Krakar v Pogovoru z Marjeto Kajzer Novak zabičal: *Pa naj mi nihče ne pripoveduje ob grobu kakšnih fraz! Želim oditi tiho, kakor živim v zadnjih letih. Brez debatiranja v Društvu slovenskih pisateljev in javnih prerekanj, kdo je večji literat in kdo manjši.*

Tako govorim teh nekaj besed o njem nekoliko slabe vesti, obenem pa je res, da se nocoj nismo zbrali ob njegovem grobu, ampak za njegov rojstni dan – tega pa ni prepovedal. In zbrali smo se tudi v njegovem ljubem, sončnem Semiču, kamor se mu je misel nenehno vračala; ne ob grobu. – *Najraje pa grem v Semič, je zagotavljal v istem pogovoru, kadar le morem. Predvsem spomladi, pa v avgustu in jeseni. – Tam v tišini, ki je v Ljubljani ni, napišem včasih tudi kaj takega, da samemu sebi prikimam: da, to je! – ... Vsaka ura mi vse bolj manjka, vsaka ura, ki sem jo tu zamudil!* Molčeča otožnost vračanja v otroštvo, davni pogovori z dedom, intimno, vendar vse silnejše uvrščanje v verigo rodov, ki so svoj vek preživeli v sončnem semiškem bregu, je zmeraj bolj polnila njegove verze, dokler ni vzkliknil: *Če bom odšel s tega sveta v Sloveniji, želim najti svoj mir na semiškem pokopališču, kjer počivata tudi moja starša.*

Pesnika Lojzeta Krakarja, ki se je rodil pred osemdesetimi leti (21. februarja 1926), je usoda postavila v eno naših najbolj odličnih in obenem najbolj bridkih generacij – tisto, ki je za današnjo srečno Evropo postavila na kocko vse, do lastnega življenja, ki je v trpljenju, kakršno si danes komajda lahko predstavljamo, z nepopisnimi žrtvami zavrnila hitlerjevsko »čisto« Evropo, »počiščeno« seveda tudi Slovencev. Lojze Krakar je v tej zvesti vojski bojevnikov za svobodo že kot najstnik moral v zapore in v koncentracijsko taborišče smrti, kjer se je po lastnih besedah *toliko nagledal mrtvih, da bi se mu(i) kar naprej delala tema pred očmi, če bi ga (me) popolnoma obsedla misel na vse tiste grobove*. Bilo je to romanje *do pekla in še niže*, kot je zapisal v nekem svojem mnogo poznejšem verzu.

Potem, po končani vojni, pa se je njegova zgodba nadaljevala po dvoje tirih: po vznesenem, z največjo vnemo je hotel graditi novo, srečnejšo in po splošnem prepričanju pravičnejšo družbo; tudi kot pesnik – njegova prva pesniška zbirka, za katero je poskrbel s 23 leti, *V vzponu mladosti*, je obveljala za eno najznačilnejših »graditeljskih«, 'družbeno angažiranih' in dolgo časa pojmovna oznaka kar za pesnika Krakarja samega. Ob tem pa se mu je zgodilo tisto, kar se je po vojni francoskim eksistencialistom: po vseh grozotah, ko človeško življenje ni bilo vredno nič, so v živo začutili, kako dragoceno in neponovljivo je življenje – da ga ne gre zapravljati za nič drugega kot za življenje sámo; na glavo so se zagnali v veselo bohemo. Lojze Krakar tudi – in je torej vozil po teh dveh tirih: kot družbeno priznan urednik, časnikar, kasneje tudi univerzitetni profesor v Frankfurtu in Zadru, ter kot neposlušna družbena nadlega, ki jo je treba tu in tam vtakniti celo v zapor. Vmes pa se je malo manj vidno preurejal v občutljivega, intimističnega poeta in vanj po lastnih besedah dozorel šele proti svojemu štiridesetemu letu, 15 let po prvi pesniški zbirki – s pesmimi *Med iskalci biserov*. Pozno, bi rekel kak literarni statistik, dobri liriki so takrat že mrtvi – od Murna in Ketteja do Kajuha ali Balantiča; celo Krakarjev belokranjski rojak Župančič, ki je sicer dočakal prek 70 telesnih let, je v takšni dobi že pesniško odnehaval. Ne pa Krakar: zanj je obveljala znana, čeprav že nekoliko obrabljena krilatica, da je kot staro vino – starejše ko je, boljše je – začel je vrstiti zbirko za zbirko, vse do zadnjega; ob koncu še ciklus spominskih novel.

Z dnevno literarno modo se ni dosti obremenjeval; menda ga je tega dokončno ozdravil znameniti kritik njegove generacije Mitja Mejak, ki mu je ob nekem takem poskusu svetoval, naj med verze postavi vejice, pike in velike začetnice, naj vse skupaj popravi, potem pa naj le spet prinese za objavo. Takšen je bil začetek in konec njegovega ne čisto prepričanega pesniškega 'eksperimentiranja'. – Pač pa se je z mislijo in čutenjem zmeraj bolj pogrezal vase, s tem pa tudi v svoj semiški svet, in v vojno smrtnost. Zmeraj bolj se ga je dojemala stara grška modrost, da bogovi naklonijo zgodovinski čas in pomembne dogodke samo ljudem v nesrečo. Zmeraj bolj ga je preplavljalo tisto občutenje sveta, brez kakršnega ni velikega umetnika: čudenje vsemu, prenikanje v globine življenjske zagonetnosti in na koncu bridkost ob spoznanju, da so nekje v tem velikem vesolju, ki se mu reče človeško življenje, temne meje, preko katerih niti največji pesniški duh ne more.

Lojze Krakar z Borisom Pahorjem ob podelitvi Župančičeve listine na srečanju slovenskih pisateljev na Štatembergu leta 1986.

Zdajle ob enih ponoči sem kot Picassojeva slika:
oči nekje zunaj mene votlo gledajo vame
in v tole srce, velikansko in temno kot zemeljska krogla ponoči.
Vse je vijugasto v meni in vse je koničasto zunaj
in neki skrivnostni obraz z napisom 'žena poeta'
gleda od daleč iz kota kot laik na to zavozlano
in nerazrešljivo podobo z naslovom 'Pesnik ponoči'

Ali o smislu pesniškega dela ob drugi priložnosti - z namigom na znano antično podobo o Sisifu:

In védi: ko prideš čez goro
z vozom pred večnost, zveš:
vozil si kamenje, smrtnik.
Bog je šel poleg peš.

In še mnogokrat; vse pogosteje z obstretom minljivosti:

Ob moji poti ni nič več postaj.
Samo še ena bo in tam ostanem.
Vso pot premišljam, kakšen je ta kraj.
Tako je daleč in tako na samem.
Sopotniki so vsi že izstopili.
V drveči ječi moram dalje sam.
Mrak se gosti in skozi okno sili.
Poznam te, smrt, že dolgo te poznam.

Potem pa se je, kot da se mu mudi in bi bogove pregovarjal, naj ga vzamejo za svojega, kot jemljejo še zamlada samo prave pesnike, poslovil o tega sveta; pri devetinšestdesetih. Za njim pa je ostal zelo človeški, z življenjem in smrtjo prenikel pesniški opus, ki nam narekuje praznovanje dneva, ko ga je usoda posla med nas. Vsem, ki smo ga poznali osebno, ostaja tudi človeški spomin na moža, ki je že na sluh govoril globoko iz sebe – kot da iz notranjščine grebe zamolkle besede, ki pa je tam notri v sebi prenašal otroško občutljivo in po fantovsko šegavo dušico. Že na daleč se mu je videlo, da je za samozavestno kremenitostjo skrival negotovost ničkolikokrat preizkušanega in celo resigniranega moža; povojnega belokranjskega pesniškega pretepača je že zdavnaj zamenjal pesniški modrec, pričevalec smrti in življenja. Semiški nikoli izgubljeni in zmeraj spet najdeni sin.

Ob osemdesetletnici njegovega življenja sem pač smel izreči teh nekaj besed, ki naj jih nihče, najmanj pa Krakarjev spomin, ne razume kot obgrobne fraze, temveč kot poskus iskrene hvale njegovi poeziji.

(Nagovor na 10. Krakarjevih dnevih v kulturnem domu v Semiču 18. februarja)

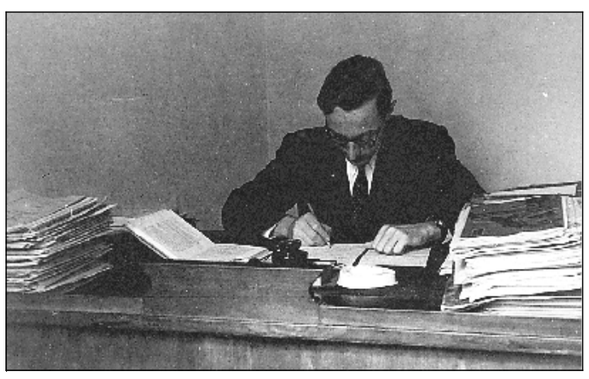

Krakar kot novinar revije *Tovariš* (okrog 1948).

Zbornik

Pol stoletja socialnega dela

Šola, ki je »poletela z linije«

ALENKA PUHAR

“ Zborniki ob obletnicah ustanov, tovarn in podjetij niso tip literature, ki bi izžareval poseben šarm. Knjiga »Z diplomo mi je bilo lažje delat!«, ki jo je uredila Darja Zaviršek (in izdala Fakulteta za socialno delo, Ljubljana, 2005), pa o petih desetletjih šolanja za socialno delo govori sveže in zanimivo. Verjetno zato, ker se bolj zanaša na govorjeno kot zapisano sporočanje in ker si ne dovoli več kot toliko narcisoidnosti, samohvale in sprenevedanja. ”

Dominantna tema knjige je nastanek in razvoj šole za socialno delo, ki je pred nekaj leti prerasla v fakulteto. To ne zveni posebno razburljivo, vendar je – ob upoštevanju vseh mogočih jam, luž in pasti, ki so bile na tej poti. Za začetek pač ta, da je bilo ustanoviteljem nerodno, saj so imeli »predmete« tega šolanja za nekaj sramotnega in prehodnega; nato sledijo mnoge metodološke in razvojne težave, saj se je težko ukvarjati z nečim, kar se sme jasno imenovati, kar je kočljivo primerjati s prej ali kje drugje. Za pojasnilo: »Ne sekirajte se, nekaj jih boste naučili vi, ostalo pa bo naredil socializem,« je ravnatelj še v poznih šestdesetih tolažil profesorico, ki si je želela kakšno uro predavanj več.

»Strokovno delo s posameznikom je bilo sinonim za zahodne buržoazne vrednote, kjer so potrebe posameznika postavljene pred potrebe družbe, ne kot v socializmu, kjer je ideološki projekt enakosti temeljil na dobrobiti družbe kot celote,« pravi Darja Zaviršek v uvodu. Vse, kar so zaznavali motečega, so imeli ali za ostanek mračnih kapitalističnih časov ali pa za posledico vojne. Vsesplošna revščina, alkoholizem, prostitucija, domače nasilje, zanikrnost, apatija – vse to je eksistiralo, a se je težko prelivalo v besede: »Beseda socialno delo je bila nelepa, druga kategorija, ni šla v ušesa kot socializem. Tako kot da ima že sama beseda socialno nekaj skupnega z religijo,« je svoja občutja ob vstopu v ta profesionalni svet opisal Bernard Stritih. Izraz socialno delo so iz poročil in referatov pogosto črtali, zraven pa napletli nekaj optimistične štrene kot: »Socialna pomoč ni več in ne sme biti miloščina za one, ki so socialne zaščite potrebni, ampak je sveta dolžnost vsakega posameznika in celote.«

No, namesto vseh posameznikov in celote so se s tem le ukvarjali socialni delavci in delavke. Prva stari partizani, nato tisti s partijskimi priporočili, se pravi ljudje na liniji, končno sleherniki, ki so se pač vpisali in bili voljni študirati. Predavatelji so v glavnem združevali v sebi ustrezno mešanico inovativnosti ter trme in ker ni bilo prav jasnih akademskih zgledov, kako se vzgoji ljudi za tak poklic, je postopoma »šlo skozi« to in ono – sem in tja tudi ni šlo – šola pa je sčasoma zaslovela kot najbolj moderna, antiavtoritarna, živa in stvarna ustanova, kar jih je bilo v teh krajih.

»Tematsko smo so si obdobja sledila takole: Od leta 1969 do 1985 smo bili usmerjeni v razvijanje temeljnih pojmov, metod in metodologije (prostovoljno delo, skupinsko delo, svetovanje v socialnem delu, delo z družino, akcijsko raziskovanje, ulično delo, skupnostno delo, zgodovina socialnega dela),« in tako naprej, skoraj v nedogled našteva Vito Flaker; od SOS telefonov do taborništva, od splavov norosti do študije spolov, razpon preizkušenega in izvedenega je zares velik. In za nameček ni v navezi z napihovanjem: »Mi smo ponosni na to, da smo skromni.«

Spomin na minulo je bil obujen z intervjuji in dva obsežna sklopa knjige objavljata te pogovore. V nekoliko počesani, a vendarle avtentični govorici. Bralcu kmalu postane jasno, kako drugačen je ton in koliko bogatejša vsebina takšne izmenjave mnenj. V visoki legi, ki bi jo – po prevladujočem mnenju – zahteval prispevek za 50. obletnico, bi pač ne bilo priložnosti za opis tesnobe, dežja, z blatom pošpricane obleke in tako dalje, ki osebnim zgodbam dajejo pečat polnokrvnosti. V dveh sklopih, to je v pogovorih s najstarejšimi »terenci«, ki govorijo o prvi povojni dobi, ter v pogovorih z danes vodilnimi predavatelji o tem, kako so začeli in si utirali pot, nastopa nenaštimana, neretuširana govorica, ki nudi pripoved in izpoved. In ki hkrati dopolnjuje fiktivno aktivistično besedovanje, pa tudi razgalja njegovo puhlost. Očitno pri govorjeni besedi lažje popustijo tudi ideološki strahovi. Ob spodbudi naklonjenega in pozornega pogleda se množijo asociacije, preskakujejo iz šole v zunanji svet, na partijske sestanke in tihe grožnje ... vse skupaj pa ponuja dosti bolj kompleksne podobe od formalno veljavnih.

Za primer: uradna govorica trdi, da je beda posledica kapitalizma in vojne, ter da bo socializem, ko bo zaživel, to odpravil. Iz osebnih pogovorov pa izhaja, da je tretji tip vzrokov za bedo uvedel prav socialistični red, ki je ljudi razdelil na »naše« in »ne-naše«. Do pomoči so upravičeni samo »naši«, to je tisti, ki imajo status žrtev NOB (invalidi, sirote, družine herojev). Druge je revolucije pahnila na obrobje,v revščino, pogosto v obup.

»Največji socialni problem se je pojavil leta 1948, ko je bil sprejet kmetijski maksimum,« je dejal eden od veteranov socialnega dela z vzhoda Slovenije. In druga: »Takrat so kmetje trpeli, posluževali so se raznih zamenjav, da so lahko oddali prispevek (pri obvezni oddaji), in kdor se je uprl, je bil ubit. Litostroj so zgradili kmečki kaznjenci, saj je bil tam zapor,« je povedala »terenska obiskovalka«, kot se je reklo prvim zasilnim socialnim delavkam.

Razlika med deklariranim in dejanskim prihaja na dan v celi množici detajlov: Kljub javno oznanjani enakosti obstoji funkcionarski sloj, ki živi vse drugačno življenje; kljub svobodi vere imajo vsi, ki se izkažejo za verne (tudi če se to zgodi po smešnem naključju), težave; tisti, ki so člani komunistične partije, si lahko privoščijo večjo drznost in svobodo kot oni, ki niso. Tisti, ki imajo partizanske prednike, imajo neviden, a trajen plus, medtem ko sumljivo poreklo ostaja sumljivo še desetletja dolgo. Mogoče pa je v teh pripovedih še najbolj boleče, ko ta ali oni na vprašanje ne zna odgovoriti, ker se o tem niso pogovarjali, saj so se nasploh malo pogovarjali; pa gre za »afere«, v katerih je kolegom šlo za obstoj, na šoli ali v poklicu. Z molkom se je povedalo toliko kot z zapovedmi in prepovedmi. Metodološko sporočilo, ki utegne koristiti številnim drugim vedam.

Pred mogočno lipo v rojstnem kraju Mice Jančar, ki je bila doma iz Bele krajine, so naredili živo verigo predavateljice in predavatelji, njihovi može, žene in otroci. Bilo je leta 1980.

Šolska knjižnica 3–4

Vlasta Zabukovec in **Urška Žugelj** razmišljata o pedagoški vlogi šolskega knjižničarja. **Zdenka Verlič** se sprašuje, kakšnega knjižničarja potrebujemo v današnji in jutrišnji šolski knjižnici. Skupina avtoric predstavlja raziskavo, v kateri so ugotavljale, katera znanja potrebuje sodobni šolski knjižničar. **Neda Isaković** piše o vrednotenju mladinske literature – sprašuje se, kaj sodi v šolsko knjižnico in kaj ne. Dodan je seznam del, ki so jih osnovnošolski knjižničarji izpostavili kot najljubša. Več knjižničark predstavlja svoje izkušnje, v rubriki S knjižnih polic pa je med drugimi prispevki objavljena bibliografija knjižnih izdaj **Hansa Christiana Andersena** v slovenščini. **B. H.**

Književne liste ureja Igor Bratož